

МЕНТАЛЬНІ КАРТИ ЯК ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІКІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ У КОЛЕДЖАХ

Тетяна Пащенко,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України, Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0002-7629-7870>

Анотація. У роботі описана методика застосування ментальних карт для оцінювання якості підготовки фахівців у будівельних закладах фахової передвищої освіти. Метод інтелект-карт – інноваційний метод контролю знань – використовується на заняттях спеціальних дисциплін будівельного профілю як засіб, що активізує пізнавальну діяльність, дає змогу проявити творчу здатність студентів.

Ключові слова: ментальні карти, оцінювання, якість підготовки, молодші фахові бакалаври, будівельні коледжі.

MENTAL MAPS AS A TOOL FOR ASSESSING THE QUALITY OF CIVIL TECHNICIAN TRAINING IN COLLEGES

Tatiana Pashchenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher laboratories of scientific and methodological support of training specialists in colleges and technical schools, Institute of Professional Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Abstract. The work describes the method of using mental maps to assess the quality of training of specialists in construction institutions of vocational pre-higher education. The method of intelligence cards – an innovative method of knowledge control is used in classes of special disciplines of the construction profile as a tool that activates cognitive activity and allows students to show their creative abilities.

Keywords: mental maps, assessment, quality of training, junior professional bachelors, construction colleges.

Стратегія цілеспрямованого забезпечення якості підготовки фахівців у коледжах сьогодні визначена домінантним напрямом модернізації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. Це зумовлено, насамперед, посиленими вимогами суспільства до кваліфікації випускників закладів фахової передвищої освіти, які вже з перших днів роботи за фахом мають конструктивно, творчо розв'язувати соціально-професійні ситуації, демонструвати здатності самостійно опановувати новітні виробничі технології, уміння і навички безперервного навчання впродовж життя (Лузанта ін., 2021).

Управління процесом навчання у коледжі неможливе без здійснення зворотного зв'язку, який несе характеристику його результативності. Виконати цю функцію дозволяють методи оцінювання сформованості компетентностей майбутніх молодших фахових бакалаврів, за допомогою яких визначається результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів та педагогічної діяльності викладача.

Технологія оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах будівельного профілю включає традиційні методи оцінювання (спостереження за навчальною діяльністю студентів, усний, письмовий, графічний, комбінований, практичний) та інноваційні методи (метод портфоліо, метод контролю в «перевернутому навчанні», метод ментальних карт, метод кейсів, перевірка за допомогою навчальних ігор, виконання проєктів, тестовий, програмований та інші).

Зупинимось детальніше на застосуванні ментальних карт (інтелект-карт) для оцінювання якості підготовки фахівців у будівельних закладах фахової передвищої освіти.

Винахідником та популяризатором сучасного виду ментальних карт вважається Тоні Бьюзен. Ментальні карти є деревоподібною схемою, в центрі якої знаходиться центральне поняття, що відображає тематику цієї карти. Від центрального поняття у різні сторони відходять гілки до понять другого рівня, однак пов'язаним із центральним поняттям. Від понять другого рівня також можуть відходити гілки, утворюючи поняття третього рівня, і таке інше. Кількість рівнів не обмежена (Buzan, B. & Buzan, T., 1996).

Можливості використання методу інтелект-карт у навчальному процесі розглянуто у численних роботах сучасних науковців. Як показує Т. Бьюзен, ментальні карти мають широкий спектр застосування. Так, наприклад, можливе застосування ментальних карт в освітньому процесі (у плануванні, презентаціях, виступах та ін.). Крім цього, ментальні карти можуть бути використані для діагностики знань студентів. Разом з тим, проблема оцінювання знань за допомогою інтелект-карт у практичній діяльності викладача до кінця не вирішена.

У роботі пропонується розглянути інтелект-карту як засіб оцінювання якості знань студентів із позиції структурно-інформаційного підходу. Такий підхід, на наш погляд, дозволяє, з одного боку, формалізувати процедуру оцінювання структури та інформативності інтелект-карти, з іншого боку, співвіднести (порівняти) структурно-інформаційні характеристики індивідуальних інтелект-карт та «еталонної» карти та змістовно інтерпретувати результати їх неузгодженості.

Ментальна карта дозволяє студенту продемонструвати здатність оперувати навчальним матеріалом, а викладачу з першого погляду визначити питання, у яких асоціативний ланцюжок у студента виявляється порушеним. Отже, ментальні карти відкривають перспективи організації унікальної форми оцінювання знань.

Ментальні карти для оцінювання якості підготовки фахівців використовують на етапі актуалізації знань – карту (із спеціально

допущеними помилками) проєктують на інтерактивну дошку і під час фронтального опитування студентів виявляються неточності. Другий варіант використання інтелект-карти для поточного оцінювання знань – індивідуальна робота кожного студента над картою. Інший спосіб перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу – відтворення інтелект-карти. Ментальні карти можна використовувати з метою самооцінювання студентами своїх знань після самостійного вивчення матеріалу. Новий клас ментальних карт – інтерактивні, розробляються з використання ресурсів Інтернету.

Викладач, навчаючи студентів особливостям складання інтелект-карт, звертає увагу студентів на їхні переваги: запис інформації швидше і менше за обсягом, а запам'ятовування більш якісно та у великих обсягах разом із взаємозв'язками структури та логіки в інформаційному блоці. Робота із ментальними картами творча, подобається студентам. Це той рідкісний випадок у навчанні, коли студенти не просто використовують обидві півкулі мозку, розвивають мислення (творче та логічне), пам'ять та уяву, а й отримують від цього задоволення.

Для ефективного застосування ментальних карт у процесі оцінювання якості підготовки фахівців необхідно спочатку на навчальних заняттях апробувати складання інтелект-карт, дотримуючись певної етапності у процесі групової роботи студентів:

1 етап: знайомство з інтелект-картою, з принципами та правилами її створення.

2 етап: оглядовий перегляд матеріалу, що вивчається (зміст, назва розділу та теми, висновки, ілюстративний матеріал); визначення обсягу матеріалу, виділення основних його складових, оцінювання його складності; групова пропозиція ідей та асоціацій на тему; побудова індивідуальних інтелект-карт; обговорення первинних уявлень та знайдених асоціацій з теми, що вивчається; складання попередньої інтегральної інтелект-карти.

3 етап: індивідуальне докладне читання елементів тексту; обговорення результатів повторного читання матеріалу; доповнення та при необхідності корекція індивідуальних інтелект-карток.

4 етап: за необхідності ще одне прочитання та обговорення найбільш складних чи незрозумілих фрагментів тексту; завершення корекції індивідуальних інтелект-карт; групове обговорення проблем, що виявилися, та їх вирішення; остаточне завершення колективної інтелект-карти.

По мірі роботи від теми до теми у кожного студента виробляється свій стиль, почерк створення інтелект-карт. Студенти з різним рівнем підготовки, навчаються працювати в парі, аналізувати, складати логічні ланцюжки, робити висновки, знаходити взаємозв'язки, виявляти головне. Використовуючи метод інтелект – карт, у студентів розвивається пам'ять, логічне та образне мислення, увага, художні та естетичні здібності.

Ментальні карти, підготовлені студентами вдома, повинні обов'язково переглядатися викладачем на занятті. У разі, якщо інтелект-карта, створена одним студентом, неповна, з огріхами, її можна використовувати для

оцінювання знань інших студентів. При цьому важливо дотримуватися етичних моментів – у студента, який припустився помилки, запитуємо дозвіл на використання його інтелектуальної власності у навчальному процесі. Студенти зазвичай засмучені, що не вдалося створити ментальну карту як «ідеальну шпаргалку» для себе, але задоволені тим, що розроблений ними продукт має дидактичну цінність.

Зазвичай аналіз ментальної карти проводимо від загального до приватного, від питання «*Які неточності бачите, що треба виправити?*» до конкретного питання, наприклад, «*Який спосіб виробництва керамічної цегли, що застосовуються на керамічному заводі, відсутній на поданій ментальній карті?*».

Досвід роботи у коледжах будівельного напрямку показав, що застосування технології інтелект-карт сприяє розвитку навичок аналізу проблеми, вміння структурувати матеріал, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, формулювати висновки. Навички, набуті студентами внаслідок застосування цього методу, допоможуть їм у засвоєнні програмного матеріалу, вони стануть тим фундаментом, у якому сформується особистість, здатна мислити творчо, творити розумно, сприймати об'єктивно світ, що постійно змінюється.

Список використаних джерел:

Лузан, П.Г., Каленський, А.А., Пашенко, Т.М., Мося, І.А. & Ямковий, О. Ю. (2021). *Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: методичний посібник*. Житомир: «Полісся».

Buzan, B. & Buzan, T. (1996). *The Mind Map Book: How to Use Radiant Thinking to Maximize Your Brain's Untapped Potential*. Plume.